

Inhoud

Aanzet	9
---------------	---

DEEL 1

Pièce touchée. De mens laat je niet meer los

<i>Een ethisch perspectief op vijf thema's in de zorg voor ouderen</i>	11
--	----

HOOFDSTUK 1

'Ik heb vannacht in mijn bed geplast'

Over ontwaarding, verontwaardiging en waardigheid in de zorg	13
--	----

1. Ontwaarding	14
2. Verontwaardiging	18
3. Verwaardigen	22
4. Nadenken over waardigheid	28

HOOFDSTUK 2

'Raak mij (niet) aan'

Een ethiek van het wassen	31
---------------------------	----

1. Het wasritueel in ouderenzorg: praktijk en beleving	33
2. (Aan)tastbare waardigheid	41
3. Enkele oriëntaties voor de zorgpraktijken	46

HOOFDSTUK 3

‘Vlugger verliefd, maar ik vergeet alleen op wie’

Intimiteit en seksualiteit bij ouderen met dementie 55

1. Intimiteit en seksualiteit: een ‘ver-van-mijn-bedshow’? 57
2. Seksueel ongewenst gedrag? 59
3. Verheldering van waarden 65
4. Naar een ‘waardevolle’ aanpak 72

HOOFDSTUK 4

‘Beslis jij of ik sterven mag?’

Artsen en verpleegkundigen over kunstmatige vocht- en voedseltoediening 79

1. Niet-behandelbeslissing 80
2. Ethisch beslissen? 82
3. Ervaringen van artsen en verpleegkundigen 88
4. Ethiek in praktijk 96

HOOFDSTUK 5

‘Mag ik mijn dood bestellen?’

Euthanasie bij ouderen met dementie 103

1. Dementie: een stand van zaken 104
2. Ervaringen met euthanasie bij personen met dementie 108
3. Fundamentele waardeopties 110
4. Voorafgaande wilsverklaringen 115
5. Een ethische afweging 121
6. Aanbevelingen voor de klinische praktijk 123

DEEL 2

Voorbij zwart-wit

Strategie voor een gefundeerd ethisch overleg 129

HOOFDSTUK 6

‘Waarom zul je dan nog voor mij zorgen?’

Een ‘door-denkende’ blik op zorgethiek 131

1. Zorgethiek? 132
2. Het Leuvense personalisme 137
3. Een normatieve basis voor zorg 144

HOOFDSTUK 7

‘Denk er niet aan om voor mij te beslissen!’

Ethisch overleg als instrument van goede zorg 153

1. Belang van een overlegmethode voor ethiek in praktijk 155
2. Zorgethische aandachtspunten 156
3. Zorgethiek in dialoog met het personalistische mensbeeld 157
4. Concrete overlegmethode 159
5. Casus ‘Daniël’ 161
6. Ethische overlegstructuren 163

Bibliografie 171